

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ ХУДОЖНЬО-ПРОМИСЛОВИЙ ІНСТИТУТ

№ 1

ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ ТА
МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

ХАРКІВ 1999

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ ХУДОЖНЬО-ПРОМИСЛОВИЙ ІНСТИТУТ

№ 1

ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ ТА
МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. під ред. Єрмакова С.С.. - Харків: ХХПІ, 1999. - №1. - 28 с.
(Укр., рос. мов.)

У збірку вміщено статті, що висвітлюють нові технології фізичного виховання молоді і підготовки спортсменів.

Збірник розрахований на вчителів і викладачів фізичного виховання, тренерів і спортсменів.

Рецензенти: доктор педагогічних наук, професор Бізін В.П., кандидат педагогічних наук, доцент Федоров О.М.

Видається за рішенням Вченої ради Харківського художньо-промислового інституту при підтримці фонду “Сприяння освітянським, творчим і спортивним пошукам”.

Редакційна колегія: Єрмаков С.С., д.п.н., проф.; Чуча Ю.І., доц..

Збірка затверджена ВАК України і входить до переліку №3 наукових видань, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт.

Додаток
до постанови президії ВАК України
від 11 вересня 1997р. №2/7
та від 25 червня 1998р. №1

Перелік № 3 - 6

наукових видань, в яких можуть публікуватися
основні результати дисертаційних робіт
ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ

Журнали

- Фізичне виховання в школі
- Наука в олімпійському спорті
- Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки
- Збірки наукових праць
- Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту (Харківський художньо-промисловий інститут)
- Физическое воспитание студентов творческих специальностей (Харківський художньо-промисловий інститут)
- Молодіжний науковий вісник (Волинський державний університет імені Лесі Українки)
- Українського державного університету фізичного виховання і спорту
- Волинського державного університету імені Лесі Українки
- Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського
(Бюл. ВАК України №4, 1997р.)
(Бюл. ВАК України №1 - 3, 1998р.)

©Харківський художньо-промисловий інститут, 1999

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ КУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ

Палагнюк Т.В.

Чернівецький державний університет ім. Ю.Федьковича

Культурно-спортивні заходи є продуктом діяльності нації. На кожному історичному етапі вони змінюються залежно від особливостей суспільного розвитку народу. В той же час, культурно-спортивні заходи успадковують характерні національні цінності, завдяки збереженню народних традицій та звичаїв, а також збагачуються адаптованими чужинськими запозиченнями. Паралельно із вдосконаленням тіла людини, свята суттєво впливають і на її духовний світ – світ емоцій естетичних смаків, етичних і світоглядних складових особистостей.

Кожен народ, в залежності від соціально-економічних умов свого розвитку, психічного складу, а також географічного місцезнаходження протягом тривалого історичного відтинку творив самобутні види фізичних вправ, рухливих ігор, забав, розваг, удосконалював способи їх використання, які потім увійшли до складу своєрідної системи культурно-спортивних заходів.

Однак, сукупність культурно-спортивних заходів може бути науково досліджена або ефективно використана лише за умови логічної і послідовно побудованої класифікації, з її розподілом на конкретні групи та підгрупи за певними ознаками. Отже, всю сукупність культурно-спортивних заходів необхідно систематизувати, розробивши певні критерії її класифікації.

Будь-яке дослідження проходить через стан класифікації, тобто класифікація є зв'язуючою ланкою в теорії пізнання. Науковий підхід до обробки відомостей про об'єкт дослідження вимагає, у першу чергу, створення формальних моделей, які обов'язково задовольняють деякі теоретико-методичні вимоги. Найпростішим випадком логіко-математичного моделювання виступає класифікування.

Класифікуванням звичайно називають процес причислення класифікуючого об'єкта до певного підрозділу будь-якої класифікації, яка виробляється на основі визначення наявності або відсутності заданої ознаки у даного об'єкта. Іноді під класифікуванням розуміють процес побудови класифікації, тобто розподіл на класи, розряди за певними відмінними ознаками чи властивостями. При цьому класифікованим називається об'єкт, ознаки якого досліджуються з якоюсь фіксованою метою.

Класифікування відіграє фундаментальну роль в науці саме тому, що передує будь-якому моделюванню, обмежуючи клас допустимих об'єктів і ситуацій, фіксуючих сферу застосування пропонованої моделі. Більше того, класифікування відіграє фундаментальну роль в різних розмірковуваннях. Розмірковування – це так чи інакше вибір, а будь-якому вибору передує перерахування можливостей і, відповідно, класифікування.

В основі теорії класифікування лежать два простих постулати:

- 1) всі класифікації різних об'єктів – це формальні моделі, які створюються для визначення фіксованого кола завдань фіксованими способами, і вони можуть оцінюватися тільки з точки зору відносної ефективності рішень з ними і без них;
- 2) всі класифікаційні властивості різних об'єктів можуть бути розумно поділені на прямі і побічні (непрямі), і це визначає постановку всіх завдань класи-

фікування.

Дослідження з теорії класифікування велися з орієнтацією на два типи завдань: 1) завдання перерахування – передбачення нових об'єктів класифікування; 2) завдання розпізнавання – визначення прямих властивостей класифікованих об'єктів.

Проблема розробки теоретико-методичних основ класифікації культурно-спортивних заходів полягає у тому, щоб систематизувати всю їх різноманітність, врахувати об'єктивні критерії та ознаки їх функціонування в суспільстві.

Аналіз матеріалів власних досліджень та узагальнення теоретичних концепцій класифікації культурно-спортивних заходів дозволяє виділити наступні специфічні групи культурно-спортивних заходів: на стадіоні; на воді; в парку культури і відпочинку; в палаці спорту, в зелених театрах і палацах культури; в школі і дитячому садочку; окремо можна виділити парад фізкультурників і масові гімнастичні виступи. Кожна із зазначених груп культурно-спортивних заходів у свою чергу поділяється на підгрупи. Слід зазначити, що кожна група має свої, подібні до інших, частини: урочисту, спортивну, видовищну і масову. В деяких культурно-спортивних заходах спортивна і видовищна частини можуть взаємозамінити одна одну.

Всі елементи культурно-спортивних заходів поділяються: за віковими категоріями, за місцем проведення, за статтю учасників, за їх професійною приналежністю, за відомчими або територіальними ознаками, за масштабом, за змістом, за порами року, за використанням засобів фізичної культури, мистецтва, музики тощо.

У зв'язку з відсутністю загальної класифікації всі можливі концептуальні підходи до упорядкування і систематизації культурно-спортивних заходів не заперечують, а лише доповнюють один одного, допомагаючи у своїй сукупності орієнтуватися в реальному різноманітті їх властивостей. Розроблені основи педагогічної класифікації ґрунтуються на визначенні багаторівневої структури класифікаційних критеріїв – ознак, що дає змогу відобразити в класифікації всі існуючі культурно-спортивні заходи.

ІНТЕРЕСИ І ПОТРЕБИ МОЛОДІ У СФЕРІ ПРОВЕДЕННЯ КУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ

Пристапа Є.Н., Палагнюк Т.В.

Чернівецький державний університет ім. Ю.Федьковича

Важливим чинником формування здорового способу життя, а також виховання молоді в національному дусі останнім часом виступають різноманітні культурно-спортивні заходи, що проводять із залученням та безпосередньою участю молоді.

Аналіз наукової літератури та передового педагогічного досвіду засвідчує, що культурно-спортивні заходи, незважаючи на їх незаперечну виховну, освітню та оздоровчу цінність, на превеликий жаль, ще не стали предметом повноцінного наукового вивчення.

Незважаючи на багатогранність теоретичних підходів до визначення поняття «культурно-спортивний захід», в науковій літературі викристалізувалось розуміння цього явища, під яким вчені розглядають комплекси різноманітних спортивних (фізкультурних) та мистецько-художніх засобів, які синтетично ре-

алізуються з метою адекватного освітнього, виховного та оздоровчого впливу на особистість (М.Д.Сегал [1]; І.Є.Кравченко, [2]). Як зазначає Л.П.Матвеев [3], не випадково спорт отримав широке відображення у багатьох сферах мистецтва. Ідея взаємозбагачення за рахунок такого органічного синкретизму культури і спорту суттєво сприятиме адекватним виховним, освітнім і оздоровчим функціям соціокультурного розвитку суспільства.

Розглядаючи проблему фізичної і культурної активності, більшість авторів обґрунтовують положення про те, що найбільш істотним моментом у фізичному і культурному вихованні молоді є формування її особистого ставлення до занять фізичними вправами, до культурної і спортивної програми. Прищеплення молоді стійкого інтересу до культурно-спортивних заходів є важливою умовою успішного здійснення її виховання в цілому. Тільки тоді можна досягнути всебічного розвитку, зміцнення здоров'я і підтримання на високому функціональному рівні фізичних, духовних і психічних сил і можливостей, коли молодь з інтересом ставиться до уроків фізкультури, за власним бажанням прагне відвідувати заняття у групах загальної фізичної підготовки або в спортивних секціях, раціонально проводить вихідні і канікулярні дні. Тому дуже важливо систематично проводити роботу з виховання у молоді інтересу до культурно-спортивних заходів.

Можна визначити два рівні розвитку інтересу. Перший рівень розвитку інтересу є безпосередній інтерес до нових факторів, нових видів діяльності. У молодих людей виникає емоційно-пізнавальне ставлення до предмета, явища, діяльності, яке проходить у вигляді епізодичного протікання. Якщо не створювати умов, які сприяють стимулюванню виниклого позитивного ставлення, то цікавість далі не розвивається і може згаснути. Другий рівень розвитку інтересу спонукає до пізнання істотних властивостей предметів або діяльності. Це потребує від суб'єкта активного пошуку, оперування отриманими знаннями. Інтерес розвивається до цього рівня внаслідок того, що стимулюються позитивні емоції, пов'язані з виконанням фізичних вправ. Інтерес розпізнають за змістом, широтою, глибиною, стійкістю, діяльністю, усвідомленістю. Виділяють інтереси прями і опосередковані.

Інтерес як різновид соціальних відносин в реалізації культурно-спортивних заходів виражає сутність змісту утилітарно-прагматичного процесу. Відомо, що інтерес проявляється лише в умовах виникнення відносин суб'єкта з предметом.

З метою визначення і узагальнення інтересів молоді у сфері проведення дозвілля нами було проведено соціологічне дослідження (анкетування) серед студентів інституту здоров'я і фізичної культури молоді Волинського державного університету імені Лесі Українки та Чернівецького державного університету імені Юрія Федьковича.

Загальний репертуар культурно-спортивних заходів налічує понад 40 різновидів. Проте більшість респондентів обмежуються 4-6 з них і приймало участь у 2-4 заходах.

Співставлення зібраних матеріалів дає змогу здійснити порівняльний аналіз змістових особливостей заходів. Так найбільшу групу культурно-спортивних заходів (80%), відомих респондентам, складають ті з них, які проводяться у школі. До них відносяться спортивні свята і вечори (16%), Дні здоров'я (24%), Козацькі забави (18%), Веселі старты (22%).

До інших культурно-спортивних заходів відносяться малі Олімпійські

ігри (10%) і різні спортивні змагання (10%), у яких було використано елементи музики, фольклору тощо. Це свідчить, що головним суб'єктом відтворення і оволодіння багатством засобів спортивних свят виступає школа.

Важливою рисою культурно-спортивних заходів є та, що більшість молодих людей вважають найбільш видовищною спортивну частину заходів (80%) і лише деякі (20%) надають перевагу культурній частині.

Зазначені педагогічні особливості необхідно враховувати в проведенні культурно-спортивних заходів, що суттєво сприятиме підвищенню їх виховної, освітньої та оздоровчої функцій.

Література

1. Сегал М. Д. *Физкультурные праздники и зрелища*. - М.: *Физкультура и спорт*, 1967. - 248 с.
2. Кравченко І.Є. *Дельфійський рух нового часу і культура України //Літературна Україна.- 19 березня 1998 року.*
3. Матвеев Л.П. *Общие черты и тенденции развития физической культуры в социалистических странах //Очерки по теории физической культуры*. - М.: *Физкультура и спорт*, 1984. - С. 200-208.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ

Мартинюк М.М.

Львівський державний інститут фізичної культури

Літературна мова – це не тільки центральна загальноживана сфера, а й численні “підмови”, що входять у неї. Кожну з таких “підмов” уживає лише незначна частина конкретного мовленнєвого колективу. До мікросистем, що вводять у загальнонаціональну мову нові поняття та їх виразники – терміни, належить, передусім, фахове мовлення. Взаємодія між загальною мовою і мовою професійною постійно зростає. Саме тому актуальними є дослідження термінологіки як каркасного словника мови спеціальностей, з'ясування питань загальної термінології й проблем національного спортивного термінознавства.

Сучасні мовознавці вважають, що найважливішим завданням українського термінознавства є “показати історію формування національних термінологічних систем, а водночас і процес вироблення концептуальних засад термінотворення і терміновживання”(1). Це, вочевидь, стосується і спортивного термінознавства.

Мовознавча практика свідчить, що термінологічна робота в царині українського спорту має включати: 1) узгодненість національної та міжнародної термінології (це – не суцільна інтернаціоналізація, а поступове вироблення, де це можливо, рівноважників до чужомовних термінів); 2) вироблення методологічних засад уніфікації терміносистем різноманітних видів спорту та військової терміносистеми; 3) їх збагачення засобами власних мовних одиниць з метою позбутися лексичних запозичень, зросійщень. На основі цих теоретичних напрямів роботи – укладання термінологічного російсько-українського, англо-франко-німецько-українського словників для спортсменів.

Щоб розв'язати ці проблеми, необхідно, передусім, заглибитися в історію розбудови української лексики, побачити джерела природного поповнення загальнонаціональної лексики спортивними термінами, показати, що українська термінознавча наука, в тому числі і стосовно спортивних термінів, формувалася в європейському контексті й поступово пробивалася через рамки

бездержавності своєї нації.

Українська термінологічна наука має давні традиції, підвалини яких закладалися в Києво-Могилянській академії, а значного розвитку вона досягла в Науковому Товаристві ім. Т.Шевченка та Інституті української наукової мови, в яких працювали сподвижники термінознавства Г.Кониський, І.Верхратський, І.Франко, І.Огієнко, Т.Секунда та інші. Спортивне термінотворення мало своїх сподвижників – це І.Боберський, В.Лаврівський, Т.Франко.

Ці вчені заклали підвалини системної організації сучасних терміносистем, виробили чіткі концептуальні засади термінотворення: діалектичне поєднання народних слів, здатних термінізуватися, з новотворами й потрібними запозиченнями.

Що ж спонукало науковців із європейським ім'ям, що вільно володіли кількома мовами, видавати праці українською мовою? Щоби наша мова могла стати поруч з іншими мовами народів європейських. Саме про цей період І.Франко писав, що українська мова збагачується “новими термінами та висловами, відповідними до прогресу сучасної цивілізації” (2). Вводили їх у широкий обіг люди колосальної праці й великої відваги. Терміни доводилося шукати у народній скарбниці, засвоювати з інших мов, надаючи національної граматичної форми.

Поява кожного вдалого спортивного терміна засвідчувала завершення пізнання спортивного явища суспільством, насамперед – спортивною громадою. Це в тому випадку, коли розвій термінотворення відбувався природно, без тиску владних структур. Зважаючи на насильницьке зросійщення спортивної термінології, а також на безконечність процесу пізнання, важливо переглянути її з погляду суті номінованих понять, з'ясувати активні моделі творення спортивних термінів, вивчати парадигматичні зв'язки між ними на рівні синонімії, бо саме у власнемовних синонімах закладені великі можливості подальшого розвитку спортивної терміносистеми. А також – вивчати процеси термінологізації й детермінологізації, бо це є те, що взаємозбагачує та єднає загальноживану й фахову лексику.

Література

1. *Панько Т., Кочан І., Мацюк Г. Українське термінознавство. - Львів: Світ, 1994. С.7.*
2. *Франко І. Літературна мова і діалекти. Т.37. - К. - С. 207.*

МЕТОДИКА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТРІЛЬЦІВ З ЛУКА НА ЕТАПІ ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Лисенко О.М.

Львівський державний інститут фізичної культури

Важливе значення в побудові тренувального процесу має оптимальне співвідношення різних видів підготовки, зокрема технічної, спеціальної і загальної фізичної підготовки. В науково-методичній літературі зі стрільби з лука ці питання не розглядаються, а наведені в навчальних програмах зі стрільби з лука для ДЮСШ [1,2] рекомендації вступають у протиріччя як з результатами досліджень в окремих видах спорту, так і з фундаментальними положеннями загальної теорії підготовки спортсменів (Л.П.Матвеев, 1991, В.Н.Платонов, 1997 та ін.).

Мета дослідження полягала в пошуку раціонального співвідношення засобів спеціальної стрілецької підготовки та засобів різнобічної фізичної під-

готовки юних стрільців з лука на етапі попередньої базової підготовки. Одним з провідних завдань було вивчення ефективності застосування різних методів фізичної підготовки в тренуванні юних стрільців з лука.

Для проведення експерименту були укомплектовані однорідні експериментальна і контрольна групи з 11-13 – річних підлітків по 24 особи в кожній (t від 0,011 до 0,857 для $\alpha = 0,05$, $n = 23$), які пройшли тренування за програмою етапу попередньої спортивної підготовки.

Загально-підготовча і спеціально-підготовча, а також заключна частини тренувальних занять спортсменами контрольної і експериментальної груп проводились за ідентичною програмою згідно з рекомендаціями навчально-тренувальної програми для ДЮСШ (табл.1). Безпосередньо після розминки проводилася технічна підготовка стрільців з лука згідно етапу попередньої базової підготовки. Зміст завдань з технічної підготовки рекомендований стандартною програмою навчання початківців в ДЮСШ для спортсменів обох груп був однаковим., проте тренувальний обсяг в роботі зі спортсменами експериментальної групи на 7,8% був менший за обсяг тренувань контрольної групи.

Фізична підготовка спортсменів контрольної групи також здійснювалася у відповідності з рекомендаціями програми для ДЮСШ і містила в собі загально-розвиваючі вправи та рухливі і спортивні ігри, що були спрямовані на забезпечення різнобічної фізичної підготовленості. Фізична підготовка спортсменів експериментальної групи здійснювалась за методом кругового тренування (КТ) який є найбільш ефективним методом комплексного розвитку рухових якостей. Обсяг фізичної підготовки склав 37,8% від загального обсягу тренування, проти рекомендованих програмою ДЮСШ – 30%, в тому числі КТ – 31,1% і рухливі та спортивні ігри – 6,7%.

Таблиця 1

Програми тренування спортсменів контрольної та експериментальної групи

Зміст тренування	Контрольна група				Експериментальна група				$t_1 - t_2$
	обсяг хв	x_1	σ	%	обсяг х	x_2	σ	%	
1. Загально-підготовчі і спеціально підготовчі вправи	680	19,7	1,001	22,2	680	19,7	1,001	22,2	0,000
2. Вправи з технічної підготовки	1394	41,4	1,487	45,5	1156	34,2	5,211	37,8	7,688
3. Вправи з фізичної підготовки	510	14,9	1,176	16,7	952	27,9	9,585	31,1	7,800
4. Рухливі та спортивні ігри	408	12,1	1,254	13,3	204	6,0	4,612	6,7	7,445
5. Вправи на відновлення	68	2,2	0,511	2,2	68	2,2	0,451	2,2	1,880
	3060	90,2	0,759	100	3060	90,2	0,501	100	0,282

Примітка. Критичні значення t для $n = 66$ при $\alpha_{0,05} = 2,000$

Результати проведеного експерименту показали, що збільшення питомої ваги засобів різнобічної фізичної підготовки за рахунок адекватного зменшення

обсягу засобів спеціальної стрілецької підготовки не тільки не позначається негативно на рівні технічної майстерності та спортивних результатів, але й має достовірно більш високий позитивний тренувальний вплив на них, а також сприяє підвищенню ефективності тренування підлітків, які розпочали заняття за програмою етапу попередньої базової підготовки у стрільбі з лука. Застосування комплексного методу тренування сприяло також підвищенню зацікавленості юних спортсменів до тренувальних занять.

Література

- 1). *Стрельба из лука: Учебная программа для ДЮСШ, СДЮШОР и ШВСМ / Нормативная часть.* - М.: Советский спорт, 1990.- 68 с.
- 2). *Стрельба з лука: Навчальна програма для ДЮСШ, СДЮШОР и ШВСМ / Під. ред. М.О.Калініченко, О.М. Калініченко.* - К., 1995. – 120 с.

ПРО КОНТРОЛЬНІ ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДИТИНИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Чорнобай І.М.

Львівський державний інститут фізичної культури

Фізична культура - складова частина загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, моральноволевих та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості, як визначено у статті №1 Закону України «Про фізичну культуру і спорт». Фізична культура є важливим засобом підвищення соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування [1].

Сферами впровадження фізичної культури є: виробнича, навчально-виховна, соціально-побутова сфери, а основними напрямками впровадження є фізкультурно-оздоровча діяльність, фізичне виховання та розвиток масового фізкультурно-спортивного руху [1].

Ареф'єв В.Г., Столітенко В.В. (1997) дають визначення, що «особиста фізична культура - це засвоєння конкретною людиною «фізкультурних» знань, рухових вмінь та навичок і досягнення на основі використання засобів фізичного виховання показників розвитку організму» [2].

Разом з тим, фізична культура - частина загальної культури людства. Спроби розглядати її ізольовано призводять до викривлень в розвитку людини. Зокрема, сучасна модель фізичного виховання повинна враховувати єдність тілесного і духовного [3].

«Культура - сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які виражають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини і втілюються в результатах продуктивної діяльності» [4], а фізична культура особистості - це сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань людини у галузі фізичної культури, що мають місце в її життєдіяльності.

Культура - це сфера життя суспільства, що охоплює систему виховання, освіти, духовної творчості, а також установи й організації, що забезпечують їхнє функціонування. Водночас, під культурою розуміють освіченість людей, вихованість, їх діяльність [4].

Фізична діяльність, якою починає займатися дитина, визначається не її власне потребою, а суспільною потребою, що трансформується батьками, вчителями і постає у свідомості дитини його власною потребою. Дитина по-

винна усвідомлювати, що вона одержить завдяки заняттям фізичними вправами і що для цього необхідно зробити [5].

Науково обгрунтоване і правильно організоване фізичне виховання дітей повинно добродійно впливати на молодий організм: воно повинно сприяти гармонійному фізичному і психічному розвитку; розширяти рухові можливості; підвищувати захисні пристосувальні реакції і посилювати стійкість організму до несприятливих впливів зовнішніх факторів; виробляти у дітей і підлітків оптимізм і бадьорість, підвищувати працездатність [6].

На нашу думку фізична культура молодших школярів розвивається у таких структурних розділах, які й визначають її рівень: знання, вміння, виховання, діяльність, природні й соціальні умови. Особисті знання, вміння, вихованість, діяльність з фізичної культури у наявних природних і соціальних умовах формують відповідну фізичну підготовленість і загартованість школяра. При вищій якості цих складових, особливо діяльності, буде зростати фізична підготовленість і загартованість учнів, як складова фізичної культури молодших школярів. З метою розв'язання першочергової задачі фізичної культури - зміцнення здоров'я,- слід особливу увагу звертати (в тому числі заохочуванням, стимулюванням, контролюванням) на фізкультурно-оздоровчу діяльність школярів у різних сферах життєдіяльності.

Онтогенетичний розвиток людини залежить переважно від соціальних чинників, зокрема й у фізичній культурі [6]. Розвиток фізичної культури молодших школярів, на нашу думку, в найбільшій мірі залежить від фаховості педагогів й адміністрації, організації процесу навчання, якісного навчально-методичного, матеріально- технічного забезпечення і культури батьків.

СХЕМА. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ І ЗАГАРТОВАНІСТЬ ЗНАННЯ ВМІННЯ ВИХОВАНІСТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦЕКОЛОГІЧНІ УМОВИ ПІДРЯДНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ		
ФАХОВІСТЬ ПЕДАГОГІВ, МЕДИКІВ, АДМІНІСТРАЦІЇ	ОРГАНІЗАЦІЙНЕ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ, МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	КУЛЬТУРА БАТЬКІВ

Загальновідомо, що оцінити любе явище, предмет можна перш за все, визначивши його якісні показники, а далі й кількісні величини.

У сучасній фізичній культурі молодших школярів переважно оцінюються знання, вміння, навички виконання рухових дій, гартувальних процедур; розвиток рухових якостей, фізична підготовленість в цілому.

Бальсевич В.К., Запорожанов В.А., 1987, запропонували для визначення рівня фізичної культури дітей молодшого шкільного віку використовувати «контрольні якісні показники рівня фізичної культури дитини молодшого шкільного віку» [7] (таблиця № 1).

У своїх дослідженнях ми проаналізували навчально-методичне забезпечення (програми, посібники, підручник), державні нормативні документи, науково-методичні літературні джерела з предметів «фізична культура», «валеологія», «охорона життя і здоров'я» для учнів початкових класів.

Таблиця 1

**КОНТРОЛЬНІ ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ДИТИНИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

(Бальсевич В.К., Запорожанов В.Е.,1987)

1. Знання основних правил проведення самостійного тренувального заняття, прийомів елементарного контролю свого фізичного стану, дозування, змісту й призначення простих гартувальних процедур.
2. Вміння самостійно провести ранкову гімнастику, фізкультпаузу, індивідуальне тренувальне заняття.
3. Вміння організувати спортивну або рухливу гру з ровесниками.
4. Володіння основами техніки і тактики різних спортивних вправ, прийомів, дій.
5. Різностороння фізична підготовленість на рівні вікових нормативів.
6. Систематичне проведення ранкової гімнастики, участь в колективних тренувальних заняттях, регулярне проведення самостійних занять за завданням тренера або вчителя фізкультури.
7. Постійний інтерес до підвищення рівня своєї фізичної підготовленості і загартованості організму.
8. Знання цікавих фактів з історії спорту і прикладів досягнень у вдосконаленні здоров'я людей засобами фізичної культури і спорту.
9. Знання побіжних спортивних подій в місті, країні, за кордоном.

Нормативи фізичної підготовленості:

Вправи	Хлопчики	Дівчата
Біг 2000 м	10хв	--
Біг 1000 м	...	5хв 20с
Пішохідний похід 10 км	2год	2год
Біг 60 м	10,8с	11,1с
Лижний перехід 5 км	40хв	50хв
Велопробіг 20 км	85хв	100хв
Віджимання в упорі на підлозі	8 разів	5 разів
Потрійний з місця	4,9м	4,4м
Стрибок в довжину з місця	165см	155см
Стрибок в довжину з розбігу	2,9м	2,7м
Стрибок у висоту з розбігу	90см	85см
Метання тенісного м'яча	25м	12м

Зроблено висновки про те, що програми, посібники з «валеології», «охорони життя і здоров'я» містять у собі коло питань з галузі фізичної культури молодших школярів. Навчально-методичне забезпечення з валеології сприяє розвитку знань, вмінь, рухових якостей; психічних, духовних якостей, властивостей; діяльності школярів у галузі фізичної культури. При цьому спостерігається часткове дублювання навчального матеріалу предмету «фізична культура».

Нами проведено педагогічний експеримент у школах Львівської, Тернопільської, Закарпатської областей і міста Києва з визначенням рівня фізичної культури учнів (дітей молодшого шкільного віку) за контрольними якісними показниками, розробленими Бальсевичем В.К., Запорожановим В.Е. [7].

У висновках досліджень зазначено, що фізичну культуру молодших школярів, її рівень слід оцінювати за більш широким колом контрольних якісних показників.

Розроблені нами контрольні якісні показники рівня фізичної культури дітей молодшого шкільного віку не суперечать «Вимогам до системи фізичного виховання дітей, учнівської і студентської молоді України» (додаток № 1 наказу Міністерства освіти України № 189 від 25 травня 1998 року), які «служать основою для визначення головних напрямів удосконалення фізичного виховання підростаючого покоління». Зокрема, у «Вимогах...» вказується, що у системі фізичного виховання повинні міститися розділи стосовно: ідеологічних, організаційно-педагогічних основ, наукового, нормативного, методичного, медичного, кадрового, матеріально-технічного, фінансового забезпечення, між-

народних зв'язків.

Опираючись на вищевказані контрольні якісні показники, ми пропонуємо рівень фізичної культури дітей молодшого шкільного віку оцінювати, розглядаючи наступні контрольні якісні показники (таблиця № 2).

Таблиця 2

**КОНТРОЛЬНІ ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ШКОЛЯРІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

ЗНАННЯ

1. Знання прийомів елементарного контролю свого фізичного стану, елементарних прийомів надання першої медичної допомоги на заняттях фізичними вправами.
2. Розпорядку буденного, вихідного і св'ятого дня (елементів рухової активності, навчання харчування, пасивного відпочинку тощо).
3. Основних правил проведення самостійного тренувального заняття.
4. Змісту, дозування й призначення простих гартувальних процедур.
5. Вправ для збільшення зросту, формування правильної постави, стопи, дихання, зору та їх значення.
6. Засобів для підвищення розумової і фізичної працездатності.
7. Українських народних рухливих ігор, забав, танців, звичаїв гартування, та їх застосування за календарем.
8. Елементів змісту і призначення оздоровчих систем фізичного виховання.
9. Вправ для розвитку гнучкості, швидкості, спритності, сили, координації рухів, рівноваги, витривалості.
10. Елементарні знання про зв'язок у розвитку рухових якостей і фізіологічних систем організму дитини (серцево-судинної, дихальної, нервової, опірно-рухового апарату).
11. Спеціальних лікувальних вправ і процедур при наявності захворювань та пошкоджень.
12. Постійний інтерес до підвищення рівня своєї фізичної підготовленості і загартування організму, знання особистих досягнень у цьому.
13. Цікавих фактів з історії спорту і прикладів досягнень у вдосконаленні здоров'я людей засобами фізичної культури і спорту.
14. Побіжних спортивних подій в місті, країні, за кордоном.

ВМІННЯ

1. Самостійно підготуватися до занять фізичною культурою.
2. Контролювати елементарними прийомами свій фізичний стан.
3. Володіти елементарними прийомами попередження захворювань та пошкоджень, а також надання першої медичної допомоги.
4. Самостійно проводити ранкову гімнастику, фізкультпаузу, індивідуальне тренувальне заняття.
5. Вміння виконувати вправи для відновлення від розумової та фізичної роботи і покращення працездатності.
6. Організувати спортивну або рухливу гру, забаву, змагання з ровесниками.
7. Володіти основами техніки і тактики різних фізкультурно-оздоровчих, спортивних вправ, прийомів, дій.
8. Грати в українські народні рухливі ігри, забавлятися, танцювати та гартуватися за народними традиціями.
9. Вміння виконувати спеціальні лікувальні вправи під керівництвом фахівця в разі захворювань та пошкоджень.

ВИХОВАНІСТЬ

- *ПСИХІЧНИХ І ДУХОВНИХ* ВЛАСТИВОСТЕЙ ТА *ЯКОСТЕЙ* (на основі української народної фізичної культури, і кращих набутоків сучасної фізичної культури людства).
- *РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ* (гнучкості, швидкості, спритності, сили, координації рухів, рівноваги та інших, менш чутливих для розвитку в цьому віці, рухових якостей).

ДІЯЛЬНІСТЬ

1. Заняття фізичними вправами, гігієнічними, гартувальними процедурами у різних організаційних формах занять (ранкова зарядка, фізкультурна пауза, рухлива перерва, урок, година здоров'я, самостійне, гурткове, секційне тренування; лікувальне заняття, змагання, св'ятова забаву, прогулянка, похід) з дотриманням правильного розпорядку дня (буденного, вихідного, св'ятого).
2. Заняття фізичними вправами, гартуванням за традиціями української народної фізичної культури.
3. Організація спортивних, рухливих ігор, забав, змагань з ровесниками.
4. Відвідування фізкультурних, спортивних заходів, змагань.
5. Участь у фізкультурно-оздоровчих, спортивних заходах зі школярами інших шкіл в регіоні, Україні

та за кордоном.

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ТА ЗАГАРТОВАНІСТЬ

1. Різностороння фізична підготовленість на рівні вікових нормативів за державними тестами, тестами навчальних програм.
2. Індекс особистого здоров'я (частка року, протягом якої в особи відсутні захворювання та пошкодження).

3. Індекс загартовування (частка року, протягом якої дитина загартовувалася).

ПІДРЯДНІ КОНТРОЛЬНІ ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

1. Наявність кваліфікованих у галузі фізичної культури педагогічних, адміністративних кадрів (вчителів фізичної культури, валеології, охорони життя і здоров'я, початкових класів; медпрацівників, директорів шкіл).
2. Організаційне, навчально-методичне забезпечення в галузі фізичної культури молодших школярів у сферах навчання, побуту, відпочинку.
3. Наявність матеріально-технічного забезпечення (екологічно-, санітарно-гігієнічно-, валеологічно-відповідного) для занять фізичними вправами, гартуванням у сферах навчання, побуту, відпочинку.
4. Рівень фізичної культури батьків.
5. Розвиток державних, міжнародних зв'язків у галузі фізичної культури молодших школярів.

Література

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» , введений Постановою Верховної Ради України 24 грудня 1993 року № 3809-XII.
2. Ареф'єв В.Г., Столітенко В.В. Фізичне виховання в школі: Навчальний посібник.- К:ІЗМН, 1997.- 152с.
3. Кочан Ю.Б. Єдність фізичної та духовної культури як умова формування здорового способу життя/ Матеріали 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції «Роль фізичної культури в здоровому способі життя».- Львів, 1997.- С.39.
4. Філософський словник /За ред.В.І.Шинкарука.- 2.вид.- К:УРЕ, 1986.- С.213-214; 220-221.
5. Проблеми професійної підготовки спеціалістів по фізической культурі и спорту.- Сб научных трудов / Материалы Международной научно-практической конференции.- Чебоксары: ЧГПИ, 1997.- С.177 -180.
6. Детская спортивная медицина /Под ред. С.Б. Тихвинского, С.В. Хрущева.- Руководство для врачей.- 2-е изд.-М.: Медицина.- 1991.-560с.
7. Бальсевич В.К., Запорожанов В.А. Физическая активность человека., 1987.

ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Огнистий А.В.

Тернопільський державний педагогічний університет ім. В.Гнатюка

У законах України «Про освіту», «Про фізичну культуру і спорт», «Державній національній програмі «ОСВІТА» (Україна ХХІ ст.), «Державній програмі розвитку фізичної культури і спорту в Україні», звертається увага на необхідність підготовки нової генерації працівників, підвищення їхнього професійного та загально-культурного рівня.

Успішне розв'язання поставлених завдань безпосередньо пов'язане з вихованням педагогічних кадрів. Адже від їх соціальної, політичної та моральної зрілості, загального розвитку професійно педагогічної майстерності у вирішальній мірі залежить якість підготовки молодшої зміни.

Нових підходів до підготовки вчителя фізичної культури вимагає і національна система фізичного виховання школярів.

Проблеми підготовки вчителя фізичної культури присвячено багато досліджень, вітчизняних та зарубіжних авторів. В їх полі зору були переважно такі питання, орієнтація на професію вчителя фізичної культури (С. Ю. Балбенко

1973, З. Н. В'яткіна 1977, Є. П. Каргаполов 1981, М. В. Моторін 1981, Є. О. Нікітіна 1983, В. В. Шисляков 1984, Г. А. Лоза 1994, В. Г. Омеляненко 1995); методологія відбору у вищі навчальні заклади які готують фахівців з фізичного виховання (А. Н. Фомічова, Р. І. Хмелюх 1970, А. Т. Маленко 1973, Л. М. Беляєва 1974, Л. В. Левченко 1976, Г. Б. Ричкова 1977, Л. А. Молодцова 1981, С. В. Меднікова 1982, В. Н. Шляпнікова 1983, С. А. Голованова 1987, А. В. Лопатін 1989, В. М. Готліб, О. І. Гульчаров, О. І. Мокрицький 1994, С. Ю. Балбенко, В. А. Олефір 1994, Н. Н. Чесноков 1998); пошук шляхів оптимальних програм вступних іспитів на факультет фізичного виховання (А. В. Лопатін 1989, Г. І. Андросов 1994, Ю. Феккі, Л. Я. Іващенко 1996); структура діяльності вчителя фізичної культури (О. С. Куц, В. А. Леонова, Л. А. Галайдюк 1996).

Водночас незважаючи на широкий спектр напрямків дослідження проблеми підготовки вчителя фізичної культури питання підготовки і відбору абітурієнтів до оволодіння професією спортивного педагога вивчено недостатньо, що позначається на процесі професійного становлення фахівців з фізичного виховання. Адже якість підготовки фахівців визначається рівнем готовності студентів до засвоєння знань, умінь та навичок необхідних педагогу. Особливою гостроти ця проблема набуває в даний час.

Найважливішими чинниками вирішення цієї проблеми є запровадження ефективної системи доузівської підготовки та системи відбору абітурієнтів, а одним з провідних механізмів відбору в вищу школу є вступні іспити із спеціальності. Вони покликані давати об'єктивне заключення про відповідність можливостей абітурієнтів специфічним вимогам професійної діяльності вчителя фізичної культури. Іншими словами, випробування повинні мати прогнозуючу цінність. Це при тому, що існуюча сьогодні система вступних випробувань з спеціальності не є прогностичною і за її результатами не можна передбачити успішність професійного становлення студентів факультету фізичного виховання (Б.М.Шиян, А.В.Огністий, М.Д.Зубалій 1996).

Змінити ситуацію на краще можна через удосконалення змісту випробувань та методики підготовки до них абітурієнтів факультету фізичного виховання вищих закладів освіти. Це удосконалення повинно з одного боку торкнутись змісту вступних випробувань, спрямувавши його на виявлення адекватності рівня підготовленості і можливості успішно навчатись на факультеті фізичного виховання(засвоїти передбачені навчальними програмами знання, уміння та навички),з іншого забезпечити можливість успішно підготуватись до вступних випробувань обдарованій молоді під керівництвом вчителя, самостійно чи на спеціально організованих заняттях.

Нові реалії дальшого розвитку вищої школи, при яких вступ до інституту буде здійснюватись шляхом адресного набору та на платних засадах вимагає іншого підходу до формування вимог, які б дали можливість кращим випускникам шкіл протягом одного двох останніх років навчання в школі належним чином підготуватись до вступу на факультет і в подальшому успішно навчатись на ньому.

Такий стан речей спонукав нас до проведення наукового дослідження актуальність якого зумовлюється, як об'єктивними суспільними потребами у підготовці висококваліфікованих фахівців з фізичного виховання у педагогічних вузах котрі б відповідали вимогам сьогодення, так і відсутністю експериментально обґрунтованого змісту, методики підготовки і відбору абітурієнтів до навчання на факультеті фізичного виховання як основи фор-

мування їх професійної майстерності.

Гіпотетично ми передбачали, що удосконалення змісту та організації вступних випробувань і методики підготовки до них на засадах комплексного підходу допоможе успішно підготуватись до вступних іспитів старшокласникам та успішно навчатись на факультеті, що зрештою сприятиме підвищенню рівня професійної компетентності вчителя фізичної культури до ефективного виконання професійних обов'язків.

Практична значущість та наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у обґрунтуванні необхідності комплексного підходу до процесу підготовки і відбору старшокласників на факультет фізичного виховання; розробці програми підготовки старшокласників до вступу на факультет фізичного виховання та методики відбору абітурієнтів до навчання на факультеті фізичного виховання, яка може використовуватись у вищих педагогічних закладах освіти України і дасть можливість отримати об'єктивну інформацію про їх стан; визначенні комплексу організаційно – педагогічних умов удосконалення процесу підготовки старшокласників і відбору до навчання на факультеті фізичного виховання який включає спеціально організовану доувзівську підготовку та адекватну вимогам моделі підготовленості абітурієнтів систему відбору.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Огністий А.В.

Тернопільський державний педагогічний університет ім. В.Гнатюка

Реалізуючи принципи гуманізму і демократизму передбачені статтею 6 Закону України «Про освіту» ми вважаємо за необхідне враховувати думки щодо організації вступних випробувань всіх учасників, що беруть участь у цьому процесі. Тому нами вивчались думки і пропозиції студентів першого курсу факультету фізичного виховання Тернопільського державного педагогічного університету, як недавніх абітурієнтів з метою їх максимального врахування при формуванні змісту програми вступних випробувань і підготовки до них.

Процес підготовки до вступних випробувань, як комплексна діяльність складається з підготовки до тестування з рухової підготовленості, та до складання теоретичного іспиту з фізичного виховання.

Результати проведеного нами опитування показали, що тільки 37% респондентів не зустріли жодних труднощів при підготовці до вступних випробувань. Двадцять сім відсотків абітурієнтів відчували ускладнення в процесі підготовки до теоретичного опитування з фізичної культури. Це в першу чергу пов'язане з відсутністю посібників, чи інших методичних матеріалів, за якими можна готуватись до цього іспиту. 36% опитаних відчували значні труднощі при підготовці до випробувань з рухової підготовленості. Це з одного боку пов'язано з рівнем вимог, які є значно вищими ніж нормативи шкільної програми, а з іншого з невмінням будувати сам процес підготовки.

Відповіді на питання щодо форм підготовки (табл.1.) показали, що найбільша кількість абітурієнтів (77%) готувались до вступних випробувань самостійно. Це пов'язано з тим, що спеціально організованої доувзівської підготовки абітурієнтів факультету фізичного виховання фактично не існує і абітурієнти сподіваються тільки на власні можливості, на ту базу знань і вмінь,

яку вони отримали під час навчання у загальноосвітній школі, чи під час відвідування спортивної секції. Результати вступних іспитів свідчать про низьку ефективність такої підготовки і є підставою вважати нагальною потребою підготовку методичних рекомендацій для самостійної роботи по удосконаленню своїх фізичних кондицій і рівня знань з предмету. Майже однаковий відсоток абітурієнтів звертається за допомогою до тренера, вчителя фізичної культури, батьків і тільки незначний відсоток до послуг репетитора.

Глибоке занепокоєння викликає низький відсоток абітурієнтів, які звертаються за допомогою до своїх вчителів, які на нашу думку повинні в першу чергу сприяти своїм учням в підготовці до навчання у вузі.

Чому ж так не трапляється? Результати наших досліджень засвідчують, що тільки 30% опитаних абітурієнтів вважають, що отримали користь від відвідувань уроків фізичної культури в школі, 6% опитаних частково щось взяли для себе корисного, що допомогло їм в процесі підготовки до вступних випробувань і 64% опитаних рахують що відвідування уроків фізичної культури в школі не сприяло їх підготовці до вступу і навчання на факультет фізичного виховання. Очевидно вчитель фізичної культури повинен виявляти таких учнів і розробити для них індивідуальні плани підготовки, або спрямовувати їх на спеціально організовані курси при факультетах фізичного виховання.

Таблиця 1

Результати опитування абітурієнтів щодо форм підготовки до вступних випробувань на факультет фізичного виховання (n=120)

Форми підготовки	% абітурієнтів, які користувались тією чи іншою формою
Готувались самостійно	77
Готувались за допомогою тренера	15
Готувались за допомогою вчителя фізичної культури	12
Готувались за допомогою батьків	13
Готувались за допомогою репетитора	3
Готувались за допомогою відвідування підготовчих курсів	10

Підсумовуючи викладене ми можемо зробити декілька висновків:

1. Більшість абітурієнтів, які поступають на факультет фізичного виховання зазнають певних труднощів в підготовці до вступних випробувань.

2. До вступних екзаменів більшість абітурієнтів готуються самостійно, що є результатом загального низького рівня їх підготовленості.

3. Підготовка старшокласників до вступу і навчання на факультеті фізичного виховання у загальноосвітній школі вчителями фізичної культури і тренерами з видів спорту у ДЮСШ знаходяться на вкрай незадовільному рівні.

4. Ситуація, що склалась вимагає підготовки методичних рекомендацій щодо самостійної підготовки абітурієнтів до вступу і навчання на факультеті фізичного виховання.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ

Малімон О.О.

Волинський державний університет імені Лесі Українки

Фізична підготовленість показує рівень розвитку фізичних якостей людини, який був досягнутий у процесі фізичної підготовки. Для визначення фізичної підготовленості в нашій країні і за кордоном розробляються комплекси тестів, до яких входять фізичні вправи, спрямовані на виявлення рівня розвитку сили, швидкості, витривалості, спритності і гнучкості.

Рівень фізичної підготовленості студентів поданий в таблиці 1.

Таблиця 1

Рівень фізичної підготовленості студентів

Показники	Динамометрія кисті	Станова сила	Вис на зігнутих руках	Стрибок у довжину з місця, см	Підтягування у висі, разів	Рівновага, тест "Фла-мінго"	Човниковий біг 10x5 м, с	Нахил вперед із положення сидіння, см	Піднімання в сідла 30 с, разів	Швидкість рухів рук, кількість циклів	Біг 100м, с	Прогресуючий біг, кількість відривків
Середнє значення	39,17	128,2	44,27	218,97	8,28	1,95	12,36	17,63	24,52	9,35	13,57	81,68
Дисперсія	46,22	716,44	113,64	338,48	4,51	0,402	0,218	17,14	16,4	0,173	0,151	11,407
Стандартне відхилення	6,798	26,77	10,66	18,39	2,12	0,634	0,467	4,14	4,05	0,416	0,388	3,377
Стандартна Помилка	0,76	2,99	1,19	2,05	0,23	0,07	0,05	0,46	0,45	0,04	0,04	0,37
Найменше Значення	24	75	16	190	4	1	11,2	6	18	8,6	13	70
Найбільше Значення	53	195	76	280	14	3	13,5	31	35	10,7	149	89
Розмах варіації	29	120	80	90	10	2	2,3	25	17	2,1	1,9	19

Аналіз результатів, поданих в таблиці, показує, що кистьова і станова динамометрія знаходиться, в середньому, в межах 39,17 і 128,2 кг. Визначення силового індексу кисті (відношення сили до ваги) показало, що він становить 59,31 %. Це на 10,69 – 15,69 % менше норми (70 – 75 %).

Загальний рівень силового індексу м'язів спини (станової динамометрії) відповідає 196,44 %. Індивідуальний аналіз результатів показує, що 36,25 % студентів мають низький рівень розвитку м'язів спини (силовий індекс менше 175 %); 12,5 % студентів – нижче середнього (175 % – 190%); 18,75% студентів – середній (191% – 210%); 11,25% студентів – вище середнього (210%–225%) і 21,25% студентів – високий (вище 225%).

Результати студентів вису на зігнутих руках складають 44,27 с. Такий показник, відповідно до Державних тестів, оцінюється трьома балами. Індивідуальний аналіз результатів показав, що 6,27% студентів виконують тест на п'ять балів, 35,0% – на чотири, 42,5% – на три, 12,5% – на два і 3,73% – на один.

Середня оцінка підтягування на перекладині у висі (8 разів) відповідає одному балові. Серед усіх студентів жоден не виконав тест на п'ять балів.

Індивідуальні показники розподілилися таким чином: 25 % студентів виконали вправу на чотири бали, 10,0 % – на три бали, 16,25 % – на два бали і 33,75 % – на один бал. Потрібно зауважити, що 37,5 % студентів, що брали участь у тестуванні, не отримали жодного бала (підтягнулися менше 8 разів).

Середні показники стрибка у довжину з місця знаходяться також на низькому рівні – 218,97 см. Відповідно до нормативів Державних тестів за цей результат нараховується два бали. Індивідуальний аналіз показників свідчить про те, що 3,75 % студентів виконують стрибок у довжину з місця на п'ять балів; 6,25 % – на чотири бали; 21,25 % – на три бали; 43,75 % – на два бали і 25,05% – на один бал.

Рівень розвитку витривалості оцінений на три бали, що свідчить про низькі кардіореспіраторні характеристики студентів.

Розвиток гнучкості і швидкості у студентів дещо вищий. Результати нахилу вперед із положення сидячи становлять 17,63 см. Середні показники бігу на 100 м знаходяться в межах 13,57 с. Це можна пояснити тим, що на заняттях з фізичного виховання цим вправам постійно приділяється увага. Студенти виконують різноманітні спеціальні бігові вправи, вправи на гнучкість у положенні сидячи, що і вплинуло на результати тестування.

Детальний аналіз кількісних і якісних показників фізичної підготовленості виявив, що у студентів вищі кількісні результати супроводжуються кращими якісними показниками основних рухів. Низькі результати виконання техніки фізичної вправи, як правило, характеризують гірші кількісні показники. Зазначимо, що особливо яскраво ця тенденція виявляється на першому курсі. На нашу думку, це, в основному, зумовлено різним станом фізичного виховання в школах. У процесі навчання у вузі поступово якісні і кількісні показники виконання фізичних вправ студентами поліпшуються.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ СТУДЕНТІВ

Малімон О.О.

Волинський державний університет імені Лесі Українки

Функціональні можливості визначають рівень життєдіяльності серцево-судинної і дихальної систем організму у стані спокою та під час виконання фізичних вправ. Вивчення функціональних можливостей пов'язано з тим, що у процесі фізичного виховання викладачу потрібно знати ті зрушення в організмі студентів, що відбуваються під дією вправ з метою попередження перевтоми і побудови ефективних оздоровчих програм.

Результати визначення функціональних можливостей студентів математично підраховані і подані в таблиці 1.

Результати таблиці показують, що систолічний артеріальний тиск студентів, в середньому, становить 128,31 мм рт.ст., діастолічний тиск складає 71,81 мм рт.ст. Середні величини систолічного і діастолічного тиску студентів знаходяться в межах норми (відповідно 100–129 мм рт.ст., 60–79 мм рт.ст.). Проте в окремих студентів спостерігається підвищення артеріального тиску. Так, у 27,5 % студентів відмічається підвищення систолічного тиску до 5 % (130 – 136 мм рт.ст.) від норми; у 8,75 % студентів – до 10 % (137 – 142 мм рт.ст.) і 2,5 % студентів – більше 10 % (вище 143 мм рт.ст.).

Підвищення діастолічного тиску до 5 % від норми (80 – 83 мм рт.ст.) спостерігається у 10,0 % студентів; до 10 % (84 – 87 мм рт.ст.) – у 2,5 % студентів, більше 10 % (вище 88 мм рт.ст.) – у 6,25 % студентів.

Середнє значення частоти серцевих скорочень (ЧСС) у студентів становить 90,45 уд/хв. Цей показник ЧСС значно перевищує норму (64 – 72 уд/хв). Індивідуальний аналіз результатів показав, що тільки у 2,5 % студентів ЧСС

знаходиться в межах норми. Підвищення ЧСС до 10 % від норми (73 – 80 уд/хв) спостерігається у 17,5 % студентів; підвищення ЧСС до 20 % (81 – 87 уд/хв) – у 22,5 % студентів; підвищення ЧСС до 30 % (88 – 94 до 20% (81-87 уд/хв) – у 22,5% студентів; підвищення ЧСС до 30% (88-94 уд/хв) – у 18,75% студентів; підвищення до 40% (95-101 уд/хв) – у 21,25% студентів; підвищення до 50% (102-108 уд/хв) – 17,5% студентів.

Таблиця 1

Функціональні можливості студентів

Показники	Затримка дихання, с		Артеріальний тиск, мм рт.ст.			Частота Серцевень, Скорочень, Уд/хв	PWC ₁₇₀ , Вт	PWC ₁₇₀ , Вт/кг	ІФС за Піроговою О.Я., ум.од.	АП за Баєвським Р.М., ум.од.
	на вдихі	на видихі	систолічний	діастолічний	середній					
Середнє	53,34	20,1	128,31	71,81	90,64	90,45	123,51	1,90	0,505	7,47
Дисперсія	83,67	10,39	107,56	58,38	53,61	87,01	27,11	0,736	0,503	0,622
Стандартне відхилення	9,147	3,224	10,37	7,64	7,32	9,331	52,067	0,858	0,092	0,789
Стандартна ймовірка	1,023	0,36	1,159	0,854	0,818	1,043	5,821	0,096	0,01	0,088
Найменше значення	42	14	110	55	76,67	72	60,3	0,97	0,33	5,79
Набільше значення	102	29	190	90	113,3	114	320,2	5,34	0,72	10,63
Розмах варіації	60	15	80	35	36,63	42	259,9	4,37	0,39	4,84

Розрахунок адаптаційного потенціалу системи кровообігу до факторів зовнішнього середовища (Р.М.Баєвський) показав, що у студентів спостерігається зрив адаптації.

Індекс фізичного стану (О.Я. Пірогова) у студентів має показник 0,505 ум.од., що відповідає низькому рівню. Індивідуальний розподіл показав, що 57,5 % студентів мають низький рівень фізичного стану, 40,0 % – середній і лише 2,5 % – вище середнього. Високий рівень фізичного стану не виявлений у жодного студента.

Фізична працездатність (PWC₁₇₀) студентів знаходиться в межах 123,51 Вт (S – 52,067, Sx – 5,821). Стосовно до ваги тіла, фізична працездатність становить 1,9 Вт/кг. Ці показники вказують на нижче середнього рівня фізичну працездатність студентів.

Важливе значення для оцінки функціональних можливостей організму людини має відновлення ЧСС після навантаження. У своїх дослідженнях ми вивчали динаміку відновлення пульсу після PWC₁₇₀.

Результати дослідження показують, що ЧСС після PWC₁₇₀ поступово, але нерівномірно знижується. Після однієї хвилини відпочинку ЧСС складала 134,1 уд/хв, після трьох – 119,7 уд/хв, після п'яти – 109 уд/хв, після семи – 102 уд/хв, після десяти – 97 уд/хв. Найбільш інтенсивно ЧСС знижується до 7 хв, після чого швидкість відновлення зменшується.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ПЕРЕВОДА НА УРОКЕ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Бабенко Н.А.

Харьковский государственный педагогический университет им. Г.С. Сковороды

В теории и практике школьного обучения иностранному языку переводу уделяется мало внимания. Используемый преимущественно в качестве приема семантизации или контроля понимания, он недостаточно изучен как средство усвоения (способ фиксации и хранения в памяти) или применения (способ извлечения из памяти и упорядочения) языковых единиц и уж не признан как отдельный вид речевой деятельности. Очевидно, оказалось легче поверить в иллюзорное мышление на иностранном языке и полагать возможным ему научить, нежели пытаться вникнуть в существо проблемы и предложить разумное решение. В самом общем виде это решение в следующем: поскольку способность мыслить на иностранном языке в условиях школы не доказана, и учащийся думает на родном, а говорит на иностранном, т.е. все его манипуляции иноязычными средствами в процессе формирования (родной язык) и формулирования (иностраннй язык) мысли неизбежно сводятся к переводу (выбору иного кода), то и нужно перевод не изгонять, а целесообразно и умело его использовать.

В сущности, иностранный язык является тем, чем не является родной, т.е. он и похож (перенос), и не похож (интерференция) на родной, и поэтому их лучше сравнивать, что изучение его – это серьезный, интересный, полезный, но кропотливый труд, непременно вознаграждаемый приятными наблюдениями, открытиями, обобщениями о роли и месте языка в жизни всех людей, каждого народа и значит собственной, о природе и способах выражения их мыслей и тем самым своих тоже, а также в целом мысли всех людей одинаковы, пусть и оформлены различным образом.

Перевод отличается от других видов речевой деятельности не только тем, что он совмещает аудирование и говорение или чтение и письмо, но и тем, что он осуществляется в условиях двуязычия. А для этого требуется создать механизм билингвизма, который в школе может быть только субординативным, где один из языков остается доминантным.

Механизм билингвизма способен функционировать при наличии у субъекта трех основных умений: де вербализации, трансформации и переключения.

Девербализация как термин означает освобождение мышления от слов. Одна из трудностей при переводе заключается в преодолении доминирования формальных признаков исходного текста, т.е. слов и грамматических конструкций языка-источника. Как известно, начало учебы у детей связано с постепенным отходом от образного мышления в сторону вербального мышления. Чтение и письмо все более насыщают субъективному - зрительный код человека (его внутреннюю речь) лексическими единицами, которые препятствуют явлению образов, служащих основой для лексических единиц другого языка. Особенно трудно вытеснить из процесса продуцирования речи переводчика только что полученные готовые грамматические конструкции из исходного языка в переводе. Все это и ставит вопрос формировании умения девербализации, способного перевести мышление на язык образов для свободного речетворчества

на языке перевода.

Формирование механизма билингвизма сопровождается и работой над техникой речи, в процессе которой учащиеся упражняются в скороговорках на иностранном языке, в подборе эпитетов к существительным, в произнесении коротких речей по разным поводам и т.д. Параллельно вводятся и упражнения в переводе, причем письменный перевод практикуется в домашних упражнениях, а в классе следует преимущественно заниматься переводом с листа и абзачно-фразовым переводом.

Под переводом с листа понимается устный перевод на родной или на иностранный язык (на продвинутом этапе) печатного текста без его предварительного чтения, под абзачно-фразовым переводом - устный перевод на слух текста (как иностранного, так и родного языка), содержащего не менее 200 слов.

Таковы, вкратце, контуры предмета перевод, что и составляет первую ступень подготовки профессионального переводчика. Вторая ступень включает углубленную работу над письменным переводом с сопоставительным изучением лексических, грамматических и стилистических особенностей двух языков и параллельно - усвоение переводческой скорописи, необходимого компонента профессионального последовательного перевода. Третья ступень предусматривает овладение синхронным переводом, что выходит за рамки традиционного обучения иностранным языкам.

Литература

1. Комиссаров В.П. *Лингвистика перевода*. – М., 1980.
2. Рогова Г.В. *Методика обучения англ. языку*. – М., 1968.

ПРАКТИЧЕСКАЯ СТИЛИСТИКА И ОБУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

Бабенко Н.А.

Харьковский государственный педагогический
университет им. Г.С. Сковороды

Известный английский ученый и писатель А. Кларк сказал как-то в шутку, что ни одна нормальная машина не может овладеть тонкостями столь эксцентричного языка, как английский. Возникает вопрос: можно ли обучить этим тонкостям не машину, а человека?

Английский язык считается одним из самых информативных естественных языков. В этом, по видимому, и заключается его эксцентричность, о которой говорит А. Кларк. А это значит, что английскому языку свойственна крайне высокая степень неопределенности. Если обучение машины системе ее языка должно привести к овладению самим языком в силу однозначности системы, то обучение человека системе английского языка может дать в результате знание системы и ничего больше.

Продолжая шутиливую аналогию А. Кларка, можно сказать, что если мы хотим обучить тонкостям английского языка человека, нам придется рассматривать его, во всяком случае, как «ненормальную машину».

«Ненормальность» человека как устройства по передаче, хранению и переработке информации состоит в том, что он получает информацию не от перфокарты, кодирующей систему, а от самой жизни, со всеми ее шумами и избыточностью. Поэтому реализация языковой системы в речи человека и за-

висит от его индивидуальности и от его сложных, многоканальных связей с жизнью. Новые методы обучения иностранным языкам опирающиеся на достижения структурной лингвистики, стремятся к максимальному использованию системных характеристик языка, однако, при этом недостаточно учитывается избыточность, составляющая специфику всякого естественного языка.

По этим причинам метод обучения языку главным образом через систему не дает желаемых результатов. Основным его пороком является то, что он не учитывает объективной антинормы между системой языка и речевой нормой, - антинормы, характерной для естественных языков и не свойственной языку машины.

Мы подозрительно относимся к различным анаколуфам и плеоназмам, столь характерным для живой разговорной речи. Вместе с тем мы снисходительны к таким «правильным» фразам, как *What is this?* в значении *Что у тебя в кармане (сумке, руке)?* или *How many books are there in your bag?*

Известно, что обучение через систему приводит к употреблению стилистически недифференцированных, гетерогенных построений, которые характеризуют как многие учебные пособия, так и речь студентов.

В программируемые учебниками часто попадают предложения, построенные по моделям книжного типа речи:

Is it possible to use this word?

I don't consider Misha to be a good chap.

The lessons over, we went home.

I suppose it to be wrong that you should go there.

По видимому ослабить противоречие между системой и нормой можно двумя путями: либо нормализовать систему, т.е. представить язык как стилистически дифференцированную систему, либо систематизировать норму, т.е. дать свод правил реализации языковой системы в речи.

Особое место в практической стилистике занимает проблема качества речи, которая в английских стилистиках связывается с риторикой и правилами композиции. Вместе с тем говорить на языке, родном или иностранном, в соответствии с нормой - это значит обладать не только умением отбирать элементы языковой системы в соответствии с функциональным стилем высказывания или эмоциональным строем речи, но и в соответствии с принципом адекватности средств выражения выражаемому содержанию. Мы считаем, что стилистически дифференцированный подход к системе изучаемого языка внес бы необходимые коррективы в метод обучения языку через систему и помог бы превратить его в метод, пригодный для эффективного обучения человека естественным иностранным языкам.

Литература

Гальперин П.Я. Стилистика англ. языка. – М., 1991.

ОТТО ЕСПЕРСЕН И ЕГО МЕТОДИЧЕСКИЕ ВЗГЛЯДЫ

Бабенко Н.А.

Харьковский государственный педагогический
университет им. Г.С. Сковороды

Имя крупного датского языковеда профессора Отто Есперсена (1860-1943), автора фундаментальных трудов по английской филологии, общему язы-

кознанию и создателя искусственного языка “Novial”, хорошо известно нашим специалистам - лингвистам и преподавателям английского языка.

Но О.Есперсен был не только лингвистом. Он очень интересовался преподаванием живых иностранных языков и сам имел большой практический опыт учителя французского и английского языка. Свои методические взгляды он изложил в книге “HOW TO TEACH A FOREIGN LANGUAGE” которая была издана первоначально на датском (1899г), а затем на английском (1904г), после чего выдержала ряд изданий и была впоследствии переведена на испанский, японский и другие языки.

Чтобы полностью понять и дать критическую оценку методическим взглядам О.Есперсена, необходимо представить себе те конкретные условия, в которых эти взгляды сложились.

О.Есперсен обучался в средней и высшей школе в те времена, когда в Дании и в других странах господствовал переводно-грамматический метод. Основным языком был латинский, на изучение которого отводилось от 6 до 8 часов в неделю в течение 7 лет: в V классе изучали греческий язык. Из живых иностранных языков О.Есперсен изучал французский язык, причем основное внимание его учителя было обращено на домашнее чтение на этом языке.

Но большое влияние на него оказали работы Г.Суита, направленные на изучение живой речи, в их числе его известная книга “Handbook of phonetics”, а также лекции проф. В.Томсена по фонетике.

О.Есперсен сблизился с немецким филологом Феликсом Франке, горячим сторонником обучения живой речи на иностранном языке. Уже в 1884г. у О.Есперсена возникает мысль написать учебник английского разговорного и письменного языка, причем он хотел устранить традиционную организацию учебного материала отдельно в рамках морфологии и отдельно в рамках синтаксиса, как это обычно делалось в учебниках того времени, он также считал обязательным применить там фонетическую транскрипцию. О.Есперсен продолжал работать в том же направлении, сотрудничая с немецким фонетистом В.Фиетором, французским фонетистом П.Пасси. В 1885г. О.Есперсен создал “Новую программу обучения иностранным языкам” для датских школ.

О.Есперсен является одним из инициаторов организации Международной фонетической Ассоциации, разработавшей так называемый международный фонетический алфавит, сыгравший важную роль, как в научной передаче звуковых систем различных языков, так и в практическом их преподавании.

Для О.Есперсена нет сомнения в том, что язык представляет собой средство общения (a means of communication). Отсюда вытекает его формулировка цели обучения языку как средству обмена мыслями. Автор далее не раскрывает своего тезиса.

У О.Есперсена нет также и последовательного изложения содержания обучения иностранным языкам, но ясно, что автор является сторонником обучения языку на связных текстах, даже на начальном этапе обучения, рекомендует постепенно усложнять их языковый материал, соблюдая практический принцип от легкого к трудному, принцип играющий важную роль в процессе обучения и тексты не должны быть перегружены незнакомыми словами: чем меньше слов - тем лучше.

Уделяя значительное внимание обучению устной речи, что было в то время большим шагом вперед, О.Есперсен не дает тем не менее серьезно про-

думанной системы работы над развитием навыков устной речи. Одним из прогрессивных видов устных упражнений О.Есперсен считает вопросно-ответную форму работы. При этом О.Есперсен требует, чтобы учащиеся давали полные ответы.

Ученый рекомендует изучать грамматику индуктивным путем, т.е. идти от отдельных частных явлений, наблюдаемых учащимися в тексте, к обобщению данного грамматического явления к его систематизации в форме. Он считает, что такая последовательность изучения грамматической темы постепенно приведет к образованию системы в знаниях учащихся. Эту концепцию разделили впоследствии многие представители методики обучения иностранным языкам. Аналогичных взглядов придерживался и академик Л.В.Щерба.

Таким образом методические взгляды О.Есперсена сложились как протест против мертвящих приемов грамматико-переводного метода под влиянием представителей младограмматического направления в языкознании, перенесших трудяести к книжному стилю на живую речь.

Методические взгляды О.Есперсена оказали большое влияние на постановку преподавания иностранных языков во всех скандинавских странах.

Его труд "How to Teach a Foreign Language", переведенный на различные языки, не утратил своего научного и практического значения и в наши дни.

Литература

1. *O.Jespersen. A Modern English Grammar on Historical Principles. Heidelberg, Bd. I-1909; Bd. II-1914; Bd. III-1927; Bd. IV-1931.*
2. *O.Jespersen. Growth and Structure of the English Language, Leipzig, 1938, p.239.*
3. *O.Jespersen. Progress in Language, London, 1894; 2 изд.- 1909.*
4. *O.Jespersen. Sprogets Logik, Kobenhavn, 1913.*
5. *O.Jespersen. Language, its Nature, Development and Origin, London, 1922.*
6. *O.Jespersen. Philosophy of Grammar, Copenhagen, 1924. (Имеется перевод на русс.яз. Философия грамматики, М. 1958, 404 стр.)*
7. *Mankind. Nation and Individual, Oslo, 1925.*
8. *O.Jespersen. An International Language, London, 1928.*
9. *O.Jespersen. How to Teach a Foreign Language London, 1928, pp.9; 20; 30; 71; 80; 97; 129; 130; 173; 180.*
10. *Щерба Л.В. Тройкий аспект языковых явлений и методические выводы отсюда. См.: Л.В.Щерба "Преподавание иностранных языков в средней школе. Общие вопросы методики. М. 1974, стр.60 и далее.*

СТРУКТУРА ДИАЛОГА И ОСНОВЫВАЮЩИЕСЯ НА НЕЙ ГРАММАТИЧЕСКИЕ УПРАЖНЕНИЯ В ПРЕПОДАВАНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

Бабенко Н.А.

Харьковский государственный педагогический
университет им. Г.С. Сковороды

Проблема, как целесообразно организовать усвоение грамматики, учитывая коммуникативную целевую установку в преподавании иностранного языка очень актуальна. При этом речь идет не столько о признании необходимости грамматических знаний при изучении иностранного языка, сколько о выборе и подготовке языкового материала и способах усвоения со-

ответствующих знаний.

Из требования функционального преподавания иностранного языка можно логически вывести ряд следствий:

1. Прирабатываемые грамматические явления должны быть поставлены в такие языковые взаимосвязи, которые позволили бы обучающимся уяснить их функции в процессе коммуникации.

2. Грамматические упражнения должны иметь коммуникативный характер, т.е. должны развивать преимущественно такие грамматические операции, которые свойственны процессу коммуникации.

В какой мере должны учитываться эти два момента, зависит от грамматических единиц обучения, на базе которых будет происходить как усвоение грамматических явлений, так и применение приобретенных знаний.

Различают следующие виды грамматических упражнений с разговорными образцами:

1. Трансформационные упражнения. В данном случае отрабатываемая языковая единица (слоформа, словосочетание, предложение) при использовании ее в качестве ответной реплики преобразуется в своей грамматической форме с целью закрепить и активизировать морфологические или синтаксические значения.

2. Подстановочные упражнения. Функция подстановочных упражнений - употребление морфологической формы или синтаксического средства, к примеру союза, предлога, артикля, или же действуя по аналогии, представить синтаксическую структуру в ее разном лексическом наполнении.

3. Трансформационно-подставочные упражнения.

4. Упражнение на расширение предложений.

Основное внимание обращается на знание синтаксических правил управления, согласования и свободного примыкания.

Основным условием использования разговорных образцов является то, что отрабатываемые на их основе грамматические явления могут быть действительно включены в ситуацию непринужденного общения и не должны быть сведены к формулам письменной речи. В основе лежат следующие принципы:

1. Принцип создания образцов на основе целей, которые должны быть достигнуты, и материала, подлежащего усвоению.
2. Принцип структурно-ситуативный и ситуативно-тематической обусловленности.
3. Принцип относительно высокой степени естественности беседы.
4. Принцип построения коротких образцов.
5. Принцип изоляции трудностей.
6. Принцип высокой значимости разговорных образцов для учащегося.

Литература

1. Васильев М.М., Калинина С.В., Синявская Е.З. *Вопросы методики обучения иностранным языкам за рубежом.* - М., 1978.
2. Ривкис Р. *Формирование речевых умений и навыков.* - М., 1978.
3. Беннетт У.А. *Аспекты языка и обучение языку.* - М., 1982.

З М І С Т

ПАЛАГНЮК Т.В. Теоретичні підходи до педагогічної класифікації культурно-спортивних заходів	3
ПРИСТУПА Є.Н., ПАЛАГНЮК Т.В. Інтереси і потреби молоді у сфері проведення культурно-спортивних заходів	4
МАРТИНЮК М.М. Концептуальні засади термінотворення	6
ЛИСЕНКО О.М. Методика фізичної підготовки стрільців з лука на етапі попередньої базової підготовки	7
ЧОРНОБАЙ І.М. Про контрольні якісні показники рівня фізичної культури дитини молодшого шкільного віку	9
ОГНИСТИЙ А.В. До питання підготовки вчителя фізичної культури	13
ОГНИСТИЙ А.В. Актуальні проблеми довузівської підготовки вступників факультету фізичного виховання	15
МАЛІМОН О.О. Особливості фізичної підготовленості студентів	17
МАЛІМОН О.О. Функціональні можливості студентів	18
БАБЕНКО Н.А. Психолого-педагогический аспект перевода на уроке иностранного языка.	20
БАБЕНКО Н.А. Практическая стилистика и обучение английскому языку ...	21
БАБЕНКО Н.А. Отто Есперсен и его методические взгляды.	22
БАБЕНКО Н.А. Структура диалога и основывающиеся на ней грамматические упражнения в преподавании иностранных языков	24

ДО УВАГИ АВТОРІВ!

Періодичність видання збірок наукових праць ХХІІІ - 1 номер на місяць.

Вимоги до статей:

Текст обсягом 3-7 сторінок формату А4 (64 знаки у рядку, 40 рядків на сторінку) на українській (російській) мові переслати електронною поштою (або дискету з текстом звичайною поштою) в редакторі WORD8 за адресою: E-mail: root@design.kharkov.ua Єрмакову Сергію Сидоровичу. До статті можна включати графічні матеріали - рисунки, таблиці та ін.

Текст можна відправити і на папері звичайною поштою за адресою: 310068, м.Харків, вул. Польова, б. 8, к. 111, Єрмакову Сергію Сидоровичу. В цьому випадку вимоги до тексту такі: обсяг - 3-7 сторінок., 64 знак./ряд., 1.5 інтерв., білий папір розмір. 210x297 мм., стандартні береги, без графічних матеріалів і таблиць, чорні та чіткі літери, текст друкувати в 1 прим. на звичайній друкарській машинці або лазерному принтері. До тексту бажано додати поштову картку з адресою автора. Матеріали рекомендуємо пересилати у конверті середнього розміру, наприклад С-5 (162x229) мм.

Редакція на протязі місяця надішле за вказаною Вами адресою 1 прим. збірника.

Довідки по E-mail: root@design.kharkov.ua або тел. (0572) 27-47-87 (з 20.00 до 22.00) Єрмаков Сергій Сидорович.

Оригінал-макет підготовлено в комп'ютерному центрі Фонду

Підп. до друку 09.01.99. Формат 60x80 1/16. Папір: друк.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 1.75. Тираж 100 прим.

ХХІІІ, Харківський художньо-промисловий інститут,
Україна, 310002, Харків-2, вул. Червонопрапорна, 8.
Надруковано з оригінал-макету в типографії Фонду